

ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ, ФІЛОСОФІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

УДК 341(342.7)

DOI <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2024-1/1>

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ БІЖЕНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Воевода Марія Вікторівна,

аспірантка кафедри теорії та історії держави і права
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: 0009-0002-5069-1535

Проблема біженців має тривалу історію, як в міжнародному так і національному праві багатьох країн, проте досі не вирішена. Міжнародна спільнота докладає багато зусиль, щоб захистити цю уразливу групу населення шляхом розробки й прийняття міжнародних універсальних угод та удосконалення національного законодавства. Наділення біженців, особливими правами й обов'язками обумовлене наявністю в них особливих рис їхнього становища в державі.

Оскільки правовий статус такої категорії як біженці відрізняється від інших категорій населення в кожній державі. Кожна держава встановлює враховуючи свої інтереси та міжнародні стандарти для іноземних громадян й осіб без громадянства загальний, єдиний для них правовий статус, біженці, мають спеціальні права та обов'язки, що зумовлено причинами їх перебування на території держави, яка надала їм притулок, та необхідністю їх швидкої адаптації до суспільства держави перебування. Існування таких прав та обов'язків є необхідним для підтримання відповідного статусу, підтвердження відомостей та сприяння наданню цим особам особливих прав, гарантій, допомоги.

При вирішенні питання в нашій країні біженства, варто звернути увагу на політику Великої Британії щодо надання притулку. Надання притулку у Великій Британії гарантує особі право залишитися в країні як біженцю, під гуманітарним захистом або з інших причин, також прохач що отримав статус біженця одночасно отримує і право на постійне проживання. Маючи статус біженця прохачі притулку у Великій Британії мають право на юридичний захист, житло, медичне обслуговування та іншу підтримку до розгляду їхнього клопотання, вони можуть приступити до пошуків роботи і подати заяву про видачу матеріальної допомоги.

Особливістю правового статусу біженця у Великій Британії є належна підтримки біженців та тих, хто потребує притулку, також системність, яка забезпечується співпрацею уряду, державних інституцій, громад, благодійних організацій.

Ключові слова: біженці, Велика Британія, забезпечення статусу біженців, Конвенція, права біженців, притулок.

Voievoda Mariia. Peculiarities of the legal status of refugees in Great Britain

The problem of refugees has a long history, both in the international and national law of many countries, but it has not yet been resolved. The international community is making a lot of efforts to protect this vulnerable population group by developing and adopting international universal agreements and improving national legislation. The granting of special rights and obligations to refugees is due to the presence of special features of their position in the state.

Because the legal status of such a category as refugees differs from other categories of the population in each state. Each state, taking into account its interests and international standards, establishes a general, unique legal status for foreign citizens and stateless persons, refugees have special rights and obligations, which are determined by the reasons for their stay on the territory of the state that granted them asylum, and the necessity their quick adaptation to the society of the host country. The existence of such rights and obligations is necessary for maintaining the relevant status, confirming information and facilitating the provision of special rights, guarantees, and assistance to these persons.

When solving the issue of refugees in our country, it is worth paying attention to the policy of Great Britain regarding the provision of an alley. Granting asylum in Great Britain guarantees

a person the right to stay in the country as a refugee, under humanitarian protection or for other reasons, and an applicant who has received refugee status will also receive the right to permanent residence at the same time. With refugee status, asylum seekers in the UK are entitled to legal protection, housing, healthcare and other support until their claim is processed, they can start looking for work and apply for benefits.

The peculiarity of the legal status of a refugee in Great Britain is the proper support of refugees and those in need of asylum, as well as the system, which is ensured by the cooperation of the government, state institutions, communities, and charitable organizations.

Key words: *refugees, Great Britain, ensuring the status of refugees, the Convention, refugee rights, asylum.*

Постановка проблеми. Враховуючи реалії сьогодення питання захисту прав біженців є актуальною не тільки в Україні, але й в усьому світі. Вироблену міжнародну практику визначення та надання статусу біженця в багатьох країнах світу взято за основу правового регулювання міграційних потоків, та надання правового статусу біженцям. Питання аналізу зарубіжного досвіду правового регулювання статусу біженців викликав актуальністю, оскільки правовий статус такої категорії як біженці відрізняється від інших категорій населення в кожній державі. Якщо іноземні громадяни й особи без громадянства мають загальний, єдиний для них правовий статус, який для них встановлює держава враховуючи свої інтереси та міжнародні стандарти, то біженці, мають спеціальні права та обов'язки, що зумовлено причинами їх перебування на території держави, яка надала їм притулок, та необхідністю їх швидкої адаптації до суспільства держави перебування. Особливості статусу таких осіб, права та їх обов'язки зазвичай мають свою специфіку. Існування таких прав та обов'язків є необхідним для підтримання відповідного статусу, підтвердження відомостей та сприяння наданню цим особам особливих прав, гарантій, допомоги. До вирішення цієї проблеми неодноразово вдавалося ряд науковців, проте вона і зараз не втратила актуальності.

Стан дослідження проблеми. Дане дослідження базується на працях таких науковців як Б. І. Андрійчука, Т. С. Тимофєєва, Л. В. Віннікової, О. І. Котляр, В. П. Босий М. М. Сіранта та інших, які здійснювали дослідження процесу юридичного регулювання та забезпечення статусу біженців в міжнародному праві та прав національних правових системах окремих країн.

Мета та завдання даного дослідження на підставі наявних наукових напрацювань і практики правозастосування, спираючись на норми законодавства окремих держав визначити сутність та особливості правового регулювання статусу біженців в Великій Британії та опрацювати можливості використання цього досвіду в Україні.

Виклад основного матеріалу. Проблема біженців має тривалу історію, як в міжнародному так і національному праві багатьох країн, проте досі не вирішена. Міжнародна спільнота докладає багато зусиль, щоб захистити цю уразливу групу населення шляхом розробки й прийняття міжнародних універсальних угод та удосконалення національного законодавства. Потрібно відмітити, що як на міжнародному рівні, так і на національному рівні чітко регламентується правовий статус біженців, а також існують критерії, за якими особа може бути визнана біженцем.

Аналізуючи праці дослідників можна дійти висновку, що статус біженця займає правовий простір, що характеризується, з одного боку, принципом суверенітету держав і пов'язаними з ним принципами територіального верховенства й самозбереження, а з іншого – гуманітарними принципами закріпленими на міжнародному рівні. [6, с. 133].

Права біженців і їх правовий статус унормовуються на міжнародному рівні Конвенцією про статус біженців (1951 р.) прийнятою Організацією Об'єднаних Націй, яка стала універсальним і основним міжнародним документом, що закріплює визначення поняття «біженець». В Конвенції вперше було акцентовано увагу не на групі осіб, які знаходяться перед загрозою переслідування за етнічною ознакою (як це було до визначалось в міжнародних договорах до прийняття Конвенції), а на конкретній особі – біженцю

та використано індивідуальний підхід до такої категорії населення [5].

Однак відзначимо, що визначення поняття «біженець» у Конвенції 1951 р. мало обмеження, які створювали суттєві перешкоди для вирішення проблем біженців, забезпечення їх прав і свобод на належному рівні, а саме право вважатися біженцем не поширювалось на осіб, що стали такими в результаті подій, що виникли після 1 січня 1951 р., та зазначені події означають або події, які відбулися в Європі до 1 січня 1951 р. або події, які відбулися в Європі або в інших місцях до 1 січня 1951 р. [5; 4].

Протокол щодо статусу біженців який був прийнятий у 1966 р. деталізував поняття «біженець» за часовою ознакою. [7]. Дана норма має велике значення, оскільки в подальшому саме це визначення поняття «біженець» було адаптовано до національного законодавства більшості держав, в тому числі й України.

Питання біженців стало досить актуальним в 21 столітті, оскільки останні десятиліття характеризуються інтенсивністю локальних воєн, економічними негараздами в країнах, стихійними лихами, які стали причинами збільшення кількості прохачів притулку та призвели до нових викликів для держав до яких були спрямованні міграційні потоки.

При вирішенні питання в нашій країні біженства, варто звернути увагу на політику Великої Британії. Потрібно зазначити, що надання статусу біженця, в Великій Британії базується на нормах Женевської Конвенції про статус біженців 1951р., Дублінській конвенції, Законі про імміграцію та притулок від 1999 р. Закон про імміграцію, притулок та громадянство від 2006 р. та інших нормативних актах [5].

У Великій Британії використовують визначення відповідно до Конвенції Статусу Біженців 1951 року, де «біженець» (refugee). Згідно Конвенції право на отримання такого статусу має: особа яка має обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознаками раси, релігії, громадянства, політичних поглядів; знаходиться за межами країни своєї національної належності; не в змозі, або не бажає користуватися захистом своєї країни; або особа, яка не має громадян-

ства; знаходиться за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій; не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок побоювань переслідування. Під це визначення не підпадають ті, хто скоїв серйозні злочини й ті, хто бере участь у військовій діяльності [5].

Так, за законодавством Великої Британії особа, яка потребує притулку, – це суб'єкт, який фізично повинен знаходитися на території Великої Британії. У Великій Британії біженець автоматично набуває статусу «шукача притулку», тобто людини, яка покинула свою країну походження та офіційно подала заяву про надання притулку в іншій країні, але заявка якої ще не була розглянута. Статус біженця у Великій Британії термін дії якого до 3 років, який починає діяти з дати початку надання захисту з правом продовження дії статусу на 2 роки [1].

Після прибуття до Великої Британії з наміром попросити притулок, особа має подати заяву про надання притулку. Це зазвичай відбувається в прикордонному пункті або аеропорту, де людина зустрічається зі співробітником імміграційної служби, щоб пояснити свою ситуацію і причини звернення за притулком. Співробітник імміграційної служби поставить низку запитань (це називається "screening") і проведе первинну оцінку, щоб визначити, чи відповідає людина вимогам для отримання притулку. Під час оцінки з'ясується, чи є у людини обґрунтовані побоювання переслідування у своїй країні і чи ґрунтуються ці побоювання на одній із захищених підстав, згаданих у Конвенції ООН про біженців. Потрібно відмітити, що право особи на звернення щодо надання притулку реалізує Міністерство внутрішніх справ Великої Британії. Розгляд та ухвалення рішення за запитом притулку здійснює імміграційний департамент під назвою Home Office також заява про надання права притулку може подаватися як безпосередньо при в'їзді в королівство, так і всередині країни незалежно від законності чи незаконності перебування особи на території Великої Британії [8; 9].

Термін на протязі якого після прибуття до Великої Британії прохач має подати заяву про надання статусу біженця становить 72 годин. Після подачі заяви співро-

бітники (з безкоштовним перекладачем) «Home Office» проводять з прохачем притулку попередню співбесіду, на якій намагатимуться отримати максимум відомостей і документальних підтверджень про підстави які змусили особу шукати притулку, а також співробітник імміграційної служби проведе первинну оцінку, щоб визначити, чи відповідає людина вимогам для отримання притулку, а також дослідять документальні підтвердження. Під час оцінки з'ясується, чи є у прохача обґрунтовані побоювання переслідування у своїй країні і чи ґрунтуються ці побоювання на одній із захищених підстав, згаданих у Конвенції ООН про біженців [9].

Згідно рішення за заявою про надання притулку особа може отримати статусу біженця, або ж їй може бути відмовлено в статусі біженця, але отримання виключного права на проживання в країні також вона може отримати виключне право на в'їзд в Об'єднане Королівство, а також вона може отримати повну відмову у наданні притулку .

Якщо буде встановлено, що у мігранта є обґрунтовані побоювання переслідування, їй буде дозволено залишитися у Великій Британії на час розгляду її заяви про надання притулку. Термін розгляду заяви про отримання статусу біженця становить 6-ть місяців. Також потрібно відмітити, що запізнення з поданням заяви, є підставою для відмови у наданні притулку. Досить часто підставою відмови є проблема не знання мігрантами англійської мови, незнання про закони Великої Британії, суб'єктивна оцінка того хто проводить співбесіду того що говорить заявник, або ж думка міністерства внутрішніх справ щодо безпечно повернутися до країни свого походження. В такому випадку прохач притулку має право на апеляцію, яка подається на ім'я спеціального судді або до Управління імміграційних апеляцій [1; 3, с. 52].

Щодо права притулку, то тут існують певні особливості для окремих категорій прохачів якщо заявнику не надано ані статусу біженця, ані гуманітарний захист, але вважається, що існують підстави дати йому можливість тимчасово залишатися у Великій Британії, заявнику буде надано дозвіл на обмежений період перебування у країні.

Законодавство Великої Британії допускає можливість застосування критерію «неприйнятності», згідно якого клопотання про надання притулку може розглядатися як неприйнятне та не розглядатися по суті, якщо заявник може користуватися достатнім захистом у безпечній третій країні, у тому числі користуватися принципом невидворення, оскільки: вони вже подали клопотання про захист до цієї країни; або вони могли б подати клопотання про захист до цієї країни, але не зробили цього, і не було жодних виняткових обставин, що перешкоджають подачі такого клопотання, або вони пов'язані з цією країною таким чином, що для них було б розумно вирушити туди. для одержання захисту. Неприйнятність більше не залежить від того, що інша країна знову прийме прохача притулку. Ця гарантія також була знята з підстави «безпечної третьої країни» для визнання претензії неприйнятною поряд із вимогою щодо наявності «достатнього ступеня зв'язку». Наявність такого критерію дає можливість відфільтрувати міграційні потоки.

У разі відмови у надання статусу заявник буде зобов'язаний виїхати з Великої Британії упродовж 21 дня. Якщо заявник одержав відмову у наданні притулку, не має коштів на придбання їжі і може довести наявність причини, через яку він не може виїхати з Великої Британії, йому надається місце для короткострокового проживання [9].

Якщо прохання про надання притулку у Великій Британії буде задоволено, людині буде дозволено залишитися в країні як біженцю, під гуманітарним захистом або з інших причин, також прохач що отримав статус біженця одночасно отримує і право на постійне проживання – Indefinite leave to Remain . Маючи статус біженця прохачі притулку у Великій Британії мають право на юридичний захист, житло, медичне обслуговування та іншу підтримку до розгляду їхнього клопотання, вони можуть приступити до пошуків роботи і подати заяву про видачу матеріальної допомоги. Той, хто отримав статус біженця має право на воз'єднання сім'ї та отримання дорожнього документа відповідно до Конвенції ООН.

Після отримання статусу біженця людині видають біометричну посвідку на проживання, що містить її особисті дані, фото-

графію і відбитки пальців. Цей документ є доказом того, що людина має право проживати і працювати в Сполученому Королівстві.

Також для біженців діє національна програма центру «Asylum Welcome» («Ми раді допомогти біженцям») яка підтримується урядом в межах якої передбачється соціальна допомога біженцям [8; 9]. До діяльності центру належить: надавати біженцям необхідної інформації, направляти їх до спеціальних організацій, які надають допомогу та поради, як вижити; допомагати зорієнтуватися у складній системі соціальної підтримки, зв'язатися з юристами; організувати діяльність молоді, допомагати їм отримати освіту (також можливо для дорослих).

Така допомога включає в себе заняття з вивчення англійської мови, допомогу біженцям-лікарям і юристам підтвердити свою кваліфікацію й працювати; кожного тижня надавати їжу та речі особистої гігієни знедоленим, гроші для того, щоб доїхати до необхідного пункту перебування, іноді – подарунки й готівку; відвідувати в'язнів-біженців, які мають проблеми зі здоров'ям, допомагати їм зв'язатися з адвокатами; бути обізнаними з проблем біженців завдяки повідомленням у місцевій пресі, по телебаченню; регулярно зустрічатися з представником уряду задля обговорення нагальних питань біженців, викладати інформацію для населення на вебсайті, влаштовувати громадські заходи.

Згідно програми, у разі необхідності заявнику надається місце для проживання. Потрібно відмітити, що прохачі притулку самостійно не вирішують у якому місці будуть проживати. Це може бути квартира, будинок, гуртожиток або спальне місце і сніданок [3, с. 53].

Щодо соціального забезпечення біженців то вона передбачає фіксовану грошову виплату на людину на тиждень. Матері з дітьми віком до трьох років і вагітні жінки отримують додаткову допомогу. Також передбачається, що заявник може подати заяву на одноразову виплату декретних, якщо строк до народження дитини становить 8 тижнів або менше, або якщо дитині ще не виповнилося 6 тижнів. Для подання заяви на виплату необхідно одержати від лікаря бланк певного зразка. Заяв-

ниця може подавати заяву на виплату декретних водночас із заявою на допомогу в одержанні притулку. Якщо віза не відкрита заявниця може подати заяву на одноразову декретну виплату, якщо строк до народження дитини становить 8 тижнів або менше, або якщо дитині ще не виповнилося 6 тижнів. Заявниця може подавати заяву на виплату декретних водночас із заявою на іншу фінансову допомогу наприклад на продукти, одяг та гігієнічні засоби [9].

Передбачаються одноразові виплати кожному члену родини, що прибув у Велику Британію, щоб допомогти покрити негайні виплати, доки особа освоїться. Цю допомогу буде надано через місцеву раду. Розмір щомісячної допомоги визначається з огляду на кожну особу зокрема, оскільки враховуються її фінансові можливості.

Потрібно зазначити, що у Великобританії діє система соціального забезпечення та захисту населення, покликана допомагати тим, хто зіткнувся з фінансовими труднощами або має особливі потреби. Ця система дозволяє людям подавати заявки на регулярні грошові виплати, які називаються «допомога» або «субсидії».

Належним чином забезпечене право біженців на медичну допомогу, зокрема особи, які подали заяву на притулок та особи, яким відмовлено у наданні притулку, але не мають засобів до існування та можуть це довести мають право на певні види медичних послуг, які надаються у Великій Британії. Такий вид послуг включає є огляд лікаря та лікування. Особи, що подали заяву на надання притулку, можуть також отримувати: безкоштовні рецепти на ліки; безкоштовну допомогу стоматолога; безкоштовну перевірку зору; допомогу в оплаті окулярів. У разі потреби у допомозі чи консультації (крім невідкладної медичної допомоги) треба звертатися до Національної служби охорони здоров'я (NHS). Служба допомоги в оплаті медичного обслуговування при Національній службі охорони здоров'я (NHS Help With Health Costs) допомагає, якщо особі потрібна допомога в одержанні рецептів на ліки, стоматологічна допомога, перевірка зору та придбання окулярів[9].

Також медична допомога передбачається в тому випадку якщо заявник одержав

відмову у наданні притулку, не має коштів на придбання їжі і може довести наявність причини, через яку він не може виїхати з Великобританії, то в такому випадку він може отримати допомогу з одержанням рецептів на ліки, стоматологічну допомогу, перевірку зору та придбання окулярів. Також заявник може звернутися за додатковою допомогою для запису до лікаря, одержання свідоцтва про народження дитини та виплат у зв'язку з вагітністю та народженням дитини (maternity payments), шляхом заповнення форми та надсилання на адресу групи допомоги у наданні притулку (asylum support casework team).

На належному рівні біженцям надається психологічна допомога на безкоштовній основі. Окремі пільги і для осіб, які користуються захистом, лікуванням онкопатологій у Великій Британії існує загальний доступ до медичної системи. Безкоштовним є тестування на ВІЛ у будь-якій клініці сексуального здоров'я або медицини сечостатевої системи, або у центрі первинної допомоги, тестування на гепатити та вакцинації від гепатитів, лікування ТБ та латентної ТБ-інфекції (ЛТБІ) всі ці послуги у Великій Британії є безкоштовним для всіх, незалежно від імміграційного статусу та права на отримання іншої допомоги від Національної служби здоров'я [8; 9].

Щодо забезпечення права на освіту для біженців, то слід відмітити, що навчання дітей в Об'єднаному Королівстві у віці від 5 до 16 років є обов'язковим. Закон зобов'язує всіх батьків влаштовувати своїх дітей у школи до досягнення ними 16 років або організувати їх освіту за межами школи. Освіта в державних школах – безкоштовна, незалежно від імміграційного статусу.

Для тих прохачів політичного притулку, які прагнуть вивчити англійську мову, придбати нові професійні навички або вдосконалити рівень освіти існують навчальні курси. Такі курси організуються колежами подальшої освіти, навчальними центрами для дорослих, університетами, організаторами професійної підготовки та громадами.

Щодо право на працю то, прохач притулку на перших порах не має права працювати. Однак, якщо заявник на притулок

не отримує рішення за своєю заявою про надання притулку протягом шести місяців, то у Великій Британії існує можливість подати до Home Office заяву про видачу дозволу на роботу. Біженець може подати заяву про видачу дозволу на роботу відразу ж після закінчення шести місяців.

На належному рівні забезпечуються права біженців на участь у культурному житті, у Великій Британії діє механізм безкоштовного доступу до об'єктів культурної спадщини Безкоштовне відвідування державних музеїв [3, с. 52].

Також в законодавстві Великої Британії чітко визначені підстави припинення статусу біженця. Статус біженця припиняється: якщо вимоги до них більше не відповідають тим обставинам, які вплинули на надання притулку; якщо притулок було надано на підставі неправильної інформації або внаслідок приховування суттєвих фактів, а іноземець не міг бути визнаний також з інших причин; якщо притулок було надано на підставі неправильної інформації або внаслідок приховування суттєвих фактів, а іноземець не міг бути визнаний також з інших причин [3].

Статус біженця припиняється, якщо особа отримала право на проживання у Великобританії на інших підставах, або особа повинна добровільно покинути територію країни, якщо у неї немає інших правомірних підстав для перебування, а також примусове повернення у країну походження. Повернення до країни походження можливе тільки після припинення статусу біженця [5].

Отже, особливістю правового статусу біженця у великій Британії є належна підтримки біженців та тих, хто потребує притулку, також системність, яка забезпечується співпрацею уряду, державних інституцій, громад, благодійних організацій. Вивчення досвіду Великої Британії з надання статусу біженцям, дозволяє доцільно використати цей досвід для України. Це може стати важливим чинником в удосконаленні механізму надання правового статусу біженцям та іншим шукачам притулку у нашій країні з метою реформування і адаптації до європейських стандартів захисту прав людини й надання кваліфікованої допомоги.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрійчук Б. І., Тимофєєва Т. С. Право притулку у Великобританії. *Наукове мислення. П'ятнадцята Всеукраїнська практично-пізнавальна інтернет-конференція*. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/45-p-yatnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internetkonferentsiya/287-pravo-pritulku-u-velikobritaniji>.
2. Босий В. П. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту та можливості його використання в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного прав*. Випуск 2, том 3, 2019 С. 26–30.
3. Віннікова Л. В. Проблеми надання соціальної допомоги біженцям в Україні і Великій Британії. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013. № 1. С. 51–53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2013_1_13
4. Войціховський А. В. Міжнародне право. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
5. Конвенція про статус біженців від 28 лип. 1951 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_011 (дата звернення: 10.03.2024)
6. Котляр О.І. Місце інституту біженців у міжнародному праві. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 1–2. С. 131–136.
7. Протокол ООН щодо статусу біженців від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363 (дата звернення: 08.03.2024).
8. Процедура отримання статусу біженця в Англії 2017. URL: <http://uofukraine.wixsite.com/union-immigrants/ang>.
9. CHECK-LIST Соціальних прав переміщених осіб та заходів соціального захисту, що надаються країнами-членами Європейського Союзу та Ради Європи. URL: <https://rm.coe.int/check-list-2-social-rights-ua/1680a837b1>

REFERENCES:

1. Andriichuk, B.I., & Timofieieva T.S. Pravo prytulku u Velykobrytanii [Andriychuk B.I., Timofeeva T.S. The right to asylum in the UK.] *Naukove myslennia. Piatnadtsiata Vseukrainska praktychno-piznavalna internet-konferentsiia*. Retrieved from <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/45-p-yatnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internetkonferentsiya/287-pravo-pritulku-u-velikobritaniji>.
2. Bosyi, V. P. Zarubizhnyi dosvid administratyvno-pravovoho rehuliuвання statusu bizhentsiv ta osib, yaki potrebuiut dodatkovoho abo tymchasovoho zakhystu ta mozhlyvosti yoho vykorystannia v Ukraini [Bosiy V. P. Foreign experience of administrative and legal regulation of the status of refugees and persons in need of additional or temporary protection and the possibility of its use in Ukraine.] *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prav*. Vypusk 2, tom 3, 2019. S. 26–30.
3. Vinnikova, L. V. (2013). Problemy nadannia sotsialnoi dopomohy bizhentsiam v Ukraini i Velykii Brytanii [Vinnikova L. V. Problems of providing social assistance to refugees in Ukraine and Great Britain]. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina»*. № 1. S. 51–53 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2013_1_13
4. Voitsikhovskiy, A. V. Mizhnarodne pravo [International Law] MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv, 2020. 544 s.
5. Konventsiiia pro status bizhentsiv vid 28 lyp. 1951 r. [Convention on the Status of Refugees of July 28 1951.] Retrieved from http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_011
6. Kotliar, O.I. Mistse instytutu bizhentsiv u mizhnarodnomu pravi. [Kotlyar O.I. The place of the refugee institution in international law]. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 1–2. S. 131–136.
7. Protokol OON shchodo statusu bizhentsiv vid 16 hrudnia 1966 r. [UN Protocol on the Status of Refugees of December 16, 1966.] Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363 (data zvernennia: 08.03.2024).
8. Protsedura otrymannia statusu bizhentsia v Anhlii 2017. [Procedure for obtaining refugee status in England 2017.] Retrieved from <http://uofukraine.wixsite.com/union-immigrants/ang>.
9. CHECK-LIST Sotsialnykh prav peremishchenykh osib ta zakhodiv sotsialnoho zakhystu, shcho nadaiutsia krainamy-chlenamy Yevropeiskoho Soiuzu ta Rady Yevropy [CHECK-LIST of social rights of displaced persons and social protection measures provided by member states of the European Union and the Council of Europe]. Retrieved from <https://rm.coe.int/check-list-2-social-rights-ua/1680a837b1>